

Sveriges kristnande

Danmark omvändes under kung Harald Blåtands tid omkring år 960, Norge av Olaf Haraldsson runt år 1024. Han brände de gamla templen och tvingade norrmännen att döpa sig. Island gick samma väg år 1000 då det vid alltinget beslutades att kristendomen skulle vara den nya stadsreligionen. 1155 gjorde Erik den helige och den engelske biskopen Henrik sina korståg i Finland. Sverige höll fast vid de hedniska gudarna ända till slutet av 1000-talet, men redan år 829 hade den tyske ärkebiskopen av Hamburg-Bremen, Ansgar (801-865) kommit till handelsstaden Birka för att missionera på uppdrag av den tyske kejsaren Ludvig den fromme. Färden dit hade varit lång och svår eftersom de hade plundrats av vikingar och bland annat blivit av med de 40 böcker de hade med som gåva till den svenske kungen Björn. De fick fortsätta färden till fots och efter en lång vandring kom de fram till Birka.

Ansgar stannade där i ett och ett halvt år, dock utan att lyckas kristna så många som han hade tänkt sig. En viktig person, kungens tillsynsman Hergeir, lyckades han dock få med sig och Hergeir byggde på eget bevåg en kyrka. När Ansgar återvände till kejsaren Ludvig överdrev han antalet kristna på Birka och blev rikligt belönad av kejsaren som gjorde honom till ärkebiskop över hela Norden. Denna befattning övertogs dock snart av Ebo von Riems. Ebo i sin tur såg till att hans släkting Gautbert blev biskop av Sverige. Gautbert åkte förhoppningsfull till sitt nya stift, men blev förskräckt då de blev anfallna. När en av hans män blev dödad åkte han genast tillbaka till Tyskland. År 850 återvände Ansgar dock till Birka i tron att Birkas hedniska bosättning skulle ha blivit lite mer vänligt inställd till de kristna.

Den nye kungen Olof är liksom Björn vänligt inställd till missionärerna men han vågar inte ge Ansgar tillstånd att predika Guds ord där eftersom tidigare erfarenheter varit dåliga. Till slut bestäms att man ska dra lott om huruvida missionären ska få stanna eller inte och lotten faller gynnsamt ut för Ansgar. Han utser då Erimbert till Birkas nya präst. Erimbert byggde en kyrka och fick snart ihop en liten församling. Efter honom blev Ansfrid präst i Birka, och efter Ansfrid kom Rimbart. Runt 930 var de kristna återigen bortjagade från Birka. Sedan infaller någon sorts gråzon som är väldigt dåligt dokumenterad och man övergav Birka och hedendomen och flyttade till Sigtuna. Stavkyrkor byggdes och man ringde i kyrkklockorna för att skrämja bort de gamla gudarna. Under en lång övergångsperiod existerade kristendomen och hedendomen sida vid sida. Offentligt var man kristen, men hemma tillbad man de gamla gudarna. Från denna tid har en massa gjutjärnsformar hittats med avtryck för både kristna kors och hedniska torshammare. Den viktigaste skriften om Ansgars mission i Sverige är Ansgarkrönikan skriven av Ansgars efterträdare Rimbart.

Under Sveriges hedniska tid hölls flera årliga offerfester kallade blot. Man samlades med medhavd öl och olika sorters boskap att offra. Allt blod från slakten kallades hlaut och kärnen som fylldes av det kallades hlautskålar. Med hlauttenar ("stänkvastar") skvätte man blodet över väggar, murar och till sist över männen själva. Det dracks friskt och man brukade börja med att tömma en bägare tillägnad Oden för seger. Ibland byttes han ut mot Tor. Sedan dracks Njords full och Frejs full. Därefter drack man för stupade eller avlidna kamrater. Man använde sig av blotspån, en slags täljda träbitar med påristade runor. Dessa skakade man ut i hlautskålen och försökte tolka vad spånen sade. De manliga offerpräster kallades blotgode och de kvinnliga kallades blotgydjour. Den hedniska överprästen kallades allherjargode. De viktigaste tre bloten var alvablotet, julblotet och segerblotet. Alvablotet inträdde i oktober månad och firades för årets skörd. Julblotet även kallat Midvinterblot hölls i januari för ett lyckligt kommande år. Segerblotet hölls på vårkanten (runt Valborgsmässafton). I Uppsala hölls vart nionde år ett allherjarblot då man under nio dygn hängde upp nio djur, men även människor, i offerlundens träd. Uppsalas tempel är en av Nordens största och mest berömda hedniska platser. Uppsalakulten skildrades på följande sätt av Adam av Bremen

"I detta tempel, som är helt smyckat med guld, dyrkar folket stoderne av tre gudar och det på så sätt, att den mäktigaste av dem, Tor, har sin tron mitt i gemaket; på hans båda sidor intar Wothan och Fricco sina platser. Deras betydelse är följande. Tor, säger de, härskar i luften och befäller över åska och blixn, vind och regn, klart väder och fruktbarhet. Den andre eller Wothan, d.v.s. Raseri, styr kriget och förlänar människan tapperhet mot hennes fiender. Den tredje är Fricco som skänker de dödliga fred och vällust ... Också brukar vart nionde år en för alla svenska land gemensam fest firas i Uppsala; från denna fest får nämligen ingen utebli. Kungar och folk, alla och envar sänder sina gåvor till Uppsala och - något som förorsakar de grymmaste kval man kan tänka sig - de som redan antagit kristendomen måste friköpa sig från dessa festligheter. Offret är av följande slag: av alla levande varelser av mankön frambäres nio stycken, med vilkas blod de nämnda avgudarna brukar blidkas. Men kropparna hänger de upp i en lund, som ligger bredvid templet ... Där hänger också hundar och hästar bredvid människor, och en kristen man har sagt mig att han sett 72 sådana kroppar hänga om varann. För övrigt är de trollsånger, som brukar sjungas vid den heliga handlingens begående, lika mångartade som oanständiga, varför det är bäst att förtiga dem."